

Ових дана тероризам, покушаја државног удара и дубоке поларизације у свету, време је да се саберемо и пронађемо прави одговор. Интелектуална и морална ароганција нас нигде неће довести, пише Кристијане Хофман у уводнику немачког Шпигела.

Понекад се чини да се историја света захуктава. То је време када прегрејана атмосфера несугласица и ратоборности или склоност ка хистерији и конфузији превађавају оно што је описао Томас Ман у роману “Чаробни брег” у предвечерје Првог светског рата који је означио пад старог светског поретка и успостављање новог. То је време епохалних промена, наводи Шпигел.

Последња од тих историјских прекретница догодила се пре 25 година након пада комунизма у Источној Европи. Крај хладног рата померио је идеолошке координате. Сада, четврт века касније, атмосфера се још једном алармантно усијава с Брежитом, тероризмом, Трампом, покушајем војног удара и чисткама у Турској, нападом у Паризу, Ници, Визбуегу, Минхену, Ансбаху и расним насиљем у САД. Додајте томе и избеглички талас у Европи, терор Исламске државе, рат у Украјини и тињајућу финансијску кризу.

У почетку се чинило да се сви ти ломови дешавају на периферији западног света - у Русији, Украјини и на Блиском истоку. У почетку смо мислили да се ради о сукобу култура, Исламу насупрот Запада и слободи насупрот диктатуре.

Али сада сви ти ломови иду равно кроз центар наших друштава. Стигла нас је критика глобализације и савременог западног живота и чак и демократски уређене државе губе своје унутрашње јединство. Оно што је заједничко прошлонедељним догађајима је крхкост грађанског мира. Свуда су поларизована и подељена друштва препуна неуспелих интеграција. Гласање за Брежит изнело је на површину поделу у британском друштву.

Америка је рововски подељена на присталице Трампа и Клинтонове, беле и црне. У Европи десничарски популисти су опозиција шампионима демократије. У Француској није успела интеграција северноафричких имиграната. А у Турској Ердоган продубљује јаз између присталица секуларне демократије и исламске диктатуре.

Кога трба кривити за ситуацију? Делимично, кривица је на нама. Данас Запад плаћа цену за старе грешке и неуспехе у спољној политици. Пропао је покушај интегрисања Русије у безбедносне структуре или да се преговара да Турска постане део ЕУ. Дестабилизовао је Блиски исток интервенцијом на том подручју. Такође, плаћа цену илузија из 1990-их. У то време, било је непојмљиво да би заправо требало преиспитати темељну супериорност демократије и слободе, нарочито изнутра. Ми смо победили и сматрали смо то крајем историје.

Дакле, што нам је чинити? Снага Запада је увек лежала у способности да прихвати критике и да се мења. Западни економски поредак - капитализам - се показао као дуговечан због флексибилности и способности прилагођавања. У рату система против социјализма, капитализам је био супериорнији јер је интегрисао социјална питања и трансформисао их у душтвену тржишну економију.

Запад ће морати да поново да развије ту интегришућу снагу. То звучи као изазов. Како, након свега, да демократија интегрише своје непријатеље - Исламисте, популисте и ауторитарце?

Наравно, не можемо жртвовати принципе демократије и владавину права, али наш политички систем мора одговорити на страхове и потребе оних који чезну за ауторитатношћу: потреба за редом и стабилношћу, чежњом за идентитетом, чистоћом, осећајем припадности неком месту, осећају губљења контроле у ери глобализације.

Настојање да се људи убеди да верују да су победници глобализације неће помоћи уколико не кореспондира с начином на који перципирају своје животе. То дискредитује демократију и подрива поверење у политичаре у време када они инсистирају на отварању граница док људи желе да знају ко је у њиховој земљи.

Да ли ће или не тај западни модел живота поново бити привлачан такође је питање времена. Не можемо да се увучемо у поделе и не можемо да прихватимо “ми или они” реторику и да се упуштамо у милитантне вербалне ескалације, попут бившег француског председника Никола Саркозија који је прошле недеље рекао:

Тakoђе, морамо се морално разоружати. Није од помоћи да се сукобите с критикама и нападима и моралном арогнацијом и да их одбаците као незнање оних који су заостали. Нити ће нам бити од користи да кажемо да смо ми напредни, а они заостали. Демократија мора у себе укључити и своје противнике.

(Блиц)